

גיבורים ומוקדונים

ראש הגבעה, כשהאבן נשמטת בכל פעם ומידרדרת במדרון. אישה השנה המיועד שד תשמ"א היה רחוק מאוד מההיות כזה.

● רבין: התאום הסיאמי

כישנונו של פרס לא היה לניצחוננו של איובו המסורתי, יצחק רבין. אישה השנה תשל"ה היה אף הוא רחוק מלהיות אישה השנה תשמ"א. חסידיו של רבין טענו כי היה פופולרי יותר מפרס, וכי בהנהגתו היתה המפלגה עשויה לזכות בכמה מדנאי טים נוספים, שהיו מכריעים את הכף.

אולם בתודעת הציבור של תשמ"א החל רבין להיראות יותר ויותר כאחיה התאום של פרס — כשהשניים הם תאומים סיאמיים.

א, בדימוי אחר: השניים דמו לזוג של מתגור ששים, החבוקים תוך כדי מאבק עד כי איאפשר עוד להפריד או אף להבדיל ביניהם, והם נראים כגוש אחד. השינאה העזה בין השניים קישרה אותם לא פחות מאשר האהבה העזה ביותר.

רבין היה פופולארי יותר בציבור — אך במידה רבה תודות לעמדות שנקט, שהיו קרובות יותר לעמדות הליכוד, ושהפכו פופולארי יותר בעיני מי שהצביעו בעד יריבי המערך. לא היה זה נכס פוליטי של ממש. בסוף תשמ"א היתה מפלגת העבודה שקועה בסבך של אינטריגות עלובות בין עסקנים עלובים, ובכולן בלט "מחנה רבין", שגם הוא התפורר בינתיים לכמה גורי מים, כאחת האגודות המתבוססות בבזך.

מי שסבר כי על פרס ללכת, לא סבר כך משום שרצה בבואו של רבין. ההרגשה שהמפלגה איבדה כל מגע עם המציאות הישראלית, שהיא בלתי רלוונטית לבעיות האמיתיות, שהיא אנאכרוניזם משוע, שאין בפיה דבר שיש לו חשיבות לגבי משהו — ההרגשה זו פנתה נגד רבין ממש כשם שפנתה נגד פרס.

התאומים הסיאמיים, כך היה נדמה, יצטרפו להישאר יחדיו או ללכת יחדיו.

● נבון: הסוסים השחורים

אזוורת הנכאים ששררה, בצדק, ברחבי מיפלגת העבודה אחרי הבחירות הולידה תיקנות להצלה ולישועה מכיוונים שונים. התיקנות החזקה ביותר נתלתה באיש מיפלגת העבודה (המשך בעמוד 13)

סוף השנה: פרס בהלוויית ריבקה גובר

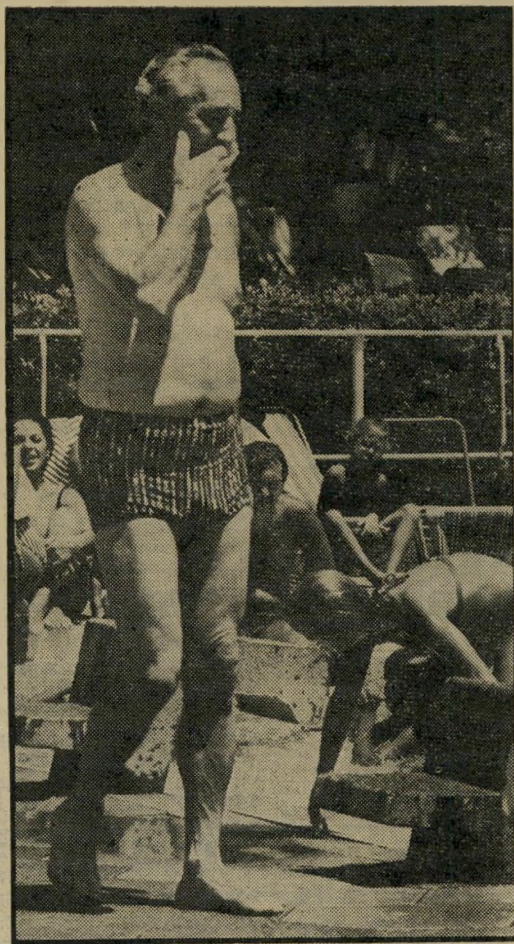
ומעל לכל: ראשה הממשלה, מנחם בגין, נראה כאיש שהתיאש סופית. הניחושים על מצב בריאותו תפסו את מקום הפרשנות המדינית. המדינה כולה ראתה את בגין יושב בכנסת בלא-נוע, חיוור וחלוש, כשעיניו בורחות בחלל, וכולו אומר אדישות.

במצב זה לא היתה קיימת עוד השאלה אם המערך ינצח בבחירות וירכיב את הממשלה החדשה. השאלה היתה רק אם הרוב שלו יהיה מוחלט או יחסי, אם יהיה זקוק בכלל לשותפים לקואליציה או לא, ומי יהיו השותפים בממשלת המערך.

אחד הביטויים האופייניים שצצו בשנת תשמ"א היה: "תופרים חליפות".

בסוף שנת תשמ"א היה שימרון פרס מנהיג של מיפ לגה מובסת. אף שהחזירה לעצמה את הכוח שאיבדה לד"ש בבחירות של 1977, במיפלגה שררה רוח נכאים, ורבנים האמינו כי על פרס ללכת.

היו הרבה סיבות לכישלון המערך — ביניהן סיבות אשר יסודותיהן במעמקי ההווייה הלאומית של ישראל.

באמצע השנה: מודאג ערב הבחירות

אולם בחיים המדיניים, איאפשר להפריד בין המאורע והאיש, בין התהליך והמנהיג.

תשמ"א כולה היתה רצופה ככישלונות איי שיים של שימרון פרס.

הוא היה מסוגל לתפור טלאים על הבגד הקרוע של מיפלגתו, לפשר בין קבוצות-לחץ, לפייס עסקנים. אך הוא לא היה מסוגל לגבש מנהיגות מיפלגתית מאוחדת, מגור בשת ונחושת החלטה, שתקסום להמוני-הבוחרים ושתעורר בהם אמון והזדהות. הוא לא היה מסוגל להעלות לעיני הבוחר מסכת של פתרונות נועזים ואמינים, שתשכנע אותו כי יש הבדל של ממש בין המערך והליכוד — הבדל לטובת המערך.

ובעיקר: בהתמודדות האישית עם מנחם בגין, שקם לפתע לתחייה, נחל פרס כישלון חרוץ. ההמון, שיש לו חוש רגיש מאוד למנהיגות, פשוט לא ראה את השניים כמתחרים באותה הליגה.

ברגע המכריע, כאשר היתה אישותו של שימרון פרס מונחת על כף-המאזניים, הכף קפצה למעשה.

זאת היתה הטרדיה של פרס בתשמ"א, ובכך נחרץ גורלו — גם אם לא היה מוכן להכיר בכך. לא לחינם הושווה השנה לגיבור הטרדני של המיתולוגיה היוונית, סיספוס, שהאלים גזרו עליו לגלגל לנצח אבן כבדה אל

י ש שנים שהן עשירות במאורעות מסעירים מסור גים שונים, המצטרפים אך בקושי לתמונה ברורה. יש שנים הנראות כמישור שטוח, שבו מזדקר מאורע אחד כהר שגיא.

תשמ"א היתה רבת-מאורעות, וכולם הכי תדרו סביב מאורע מרכזי אחד ותאריך אחד: ה-30 ביוני 1981, יום הבחירות לכנסת העשירית.

מערכת הבחירות, שקדמה לתאריך זה, לא היתה ככל

בראשית השנה: פרס בטוח בניצחונו

מערכת-בחירות אחרת אשר ידעה ישראל. היא דמתה למחזה של ויליאם שקספיר, היו בה עליות וירידות, נקור דות שיא ושלל, גיבורים ומקוינים, סערות ריגשיות והפי סקות של רגיעה. המחזאי הדגול מסטראפורד-על-נהר-איוון לא יכול היה לבנות את העלילה בצורה גאונית יותר.

כאשר נגמר הכל, היתה המדינה סחוטת מבחינה ריגשית ומעשית, כאילו עברה קאתרוזיס יווני. היא לא זכתה רק בכנסת חדשה ובממשלה חדשה. היא ראתה את עצמה בראי, כפי שלא ראתה את עצמה מעולם. והדיוקן שנשקף מן הראי היה, בסוף תשמ"א, שונה לחלוטין מזה שנשקף — או שנדמה כאילו נשקף — בראשית תשמ"א.

● פרס: ראש-משלה לדקה אחת

אילו נשאלו אזרחי ישראל בראשה השנה תשמ"א למי יש הסיכויים הרבים ביותר לזכות בתואר איש השנה הקרובה, היו רובם המכריע מעלים, ברצון או באי רצון, שם אחד: שימרון פרס.

פרס שלט במיפלגת העבודה וכמעט, ניצח חונו של המערך בבחירות לכנסת העשירית היה בטוח לחלוטין.

ואכן, ברגע-השיא של השנה כולה, אור ליום האחד ביולי, התמקדה מצלמת-הטלוויזיה על פניו הצוחלות של פרס, ואחד משמשיו הציג אותו לפני קהל דחוס של עיתונאים דרוכים: "רבותי, ראשה-ממשלה הבא של ישראל!"

זה יכול היה להיות השיא הדרמאטי. אבל זה היה רק אינטרמצו היתולי, נוסח שקסי פיר. כי באותו רגע עצמו כבר הודיע גיבור היתולי אחר של השנה, הסטאטיסטיקן חנוך סמית, כי טעה, וכי הליכוד עזה על המערך במיפסר הקולות.

בפרס תשמ"א היתה פשיטת-הרגל של הליכוד ברורה לכל. הממשלה לא תיפקדה, וחבריה התקוטטו ביניהם בגלוי, השמיצו איש את רעהו במילים גסות, הדליפו בלא-רבושה. הדיווח השבועי על שיבות הממשלה היה הבידור העיקרי של המדינה. שעה קלה אחרי נעילת כל ישיבה כבר ידעו כלי-התיקשורת לספר לציבור המשועשע והמוזעזע כחזה, מי אמר על מי שהוא פסיכופאט, מי הבטיח להראות את מי במערומיו, מי אמר על מי שהוא שארלאטא, שקרן ורמאי.

הכלבנה היתה בתהליך של התמוטטות מהירה. האינפלציה דהרה כסופ משתוללת. בני ענייני-החזק רדפה כשורת-איוב אחת את הי שנייה.